

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра екології агросфери та екологічного контролю

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан факультету
Ю.В. Коломієць
“23” 05 2024 р

“СХВАЛЕНО”
на засіданні кафедри
екології агросфери та екологічного контролю
Протокол № 7 від « 15 » травня 2024

Завідувач кафедри

О.І.Наумовська

“РОЗГЛЯНУТО”
Гарант ОП 101 Екологія

Гарант ОП

(М.М.Ладика)

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЕКОЛОГІЧНЕ ІНСПЕКТУВАННЯ**

Галуз знань - 10 Природничі науки
Спеціальність 101 Екологія
Освітня програма – Екологічний контроль та аудит
Факультет захисту рослин, біотехнологій та екології
Розробник: доцент, к.с.-г.н., Бережняк С.М.,
кафедра екології агросфери та екологічного контролю

Київ-2024

Опис навчальної дисципліни

Екологічне інспектування

(назва)

Галузь знань, спеціальність, освітня програма		
Освітній ступінь	Магістр	
Спеціальність	101 «Екологія»	
Освітньо-професійна програма	Екологічний контроль та аудит	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	180	
Кількість кредитів ECTS	6,0	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (за наявності)	відсутній	
Форма контролю	залік/іспит	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	1	1
Семестр	1,2	1,2
Лекційні заняття	30 год.	4 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	4 год.
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	120 год.	172 год.
Індивідуальні завдання	–	–
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних	2,0 год.	
самостійної роботи студента –	2,0 год.	

1. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Метою екологічного інспектування є контроль і оцінка ступеню екологічної безпеки господарської діяльності або екологічної ситуації, яка склалась на об'єктах (територіях); попередження або припинення негативного впливу певного виду антропогенної діяльності на здоров'я людей і навколишнє середовище.

Основні завдання вивчення курсу «Екологічне інспектування»:

– оволодіння методологією і порядком проведення державного контролю в галузі охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів;

- контроль за дотриманням вимог екологічного законодавства;
- передбачення, попередження і встановлення ступеню екологічного ризику і екологічної безпеки;
- обґрунтування висновків екоконтролю.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати**:

- які фізичні і юридичні особи є суб'єктами екологічної інспекції;

- форми і види екологічної інспекції;
- основні завдання і функції екологічної інспекції;
- структуру і права екологічної інспекції;
- порядок організації і проведення екологічного інспектування;
- порядок, форми і види притягнення до відповідальності порушників міжнародного і національного природоохоронного законодавства.

вміти:

- проводити комплексний науково обґрунтований контроль певного виду діяльності з метою визначення ступеню екологічного ризику;
- визначати екологічну безпечність в ході встановлення відповідності діяльності об'єкту, що інспектується вимогам і нормам екологічного законодавства;
- оцінювати ефективність, обґрунтованість заходів по охороні навколишнього середовища на здоров'я людей;
- підготувати об'єктивні висновки по результатам екологічного контролю;
- оформити Акт про результати інспекторської перевірки та інформувати громадськість.

Набуття компетентностей:

Набуття компетентностей (відповідно до затвердженої Освітньо-професійної програми за спеціальністю 101 «Екологія»).

Інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування при здійсненні професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов та вимог.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК02. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК15. Здатність до організації робіт, пов'язаних з оцінкою екологічного стану, захистом довкілля та оптимізацією природокористування, в умовах неповної інформації та суперечливих вимог.

СК18. Здатність оцінювати рівень негативного впливу природних та антропогенних факторів екологічної небезпеки на довкілля та людину.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПР04. Знати правові та етичні норми для оцінки професійної діяльності, розробки та реалізації соціально-значущих екологічних проектів в умовах суперечливих вимог.

2. Програма та структура навчальної дисципліни для:

- повного терміну денної (заочної) форми здобуття вищої освіти

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин	
	денна форма	Заочна форма

	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Загальні принципи, положення та характеристика проведення екологічного інспектування												
Тема 1. Загальні положення, структура, об'єкти вивчення дисципліни «Екологічне інспектування»	7	1	1			5	12					12
Тема 2. Характеристика та особливості проведення інспекторських екологічних перевірок	14	2	2			10	14	1	1			12
Тема 3. Етапи проведення екологічних перевірок та їх оформлення	9	2	2			5	14	1	1			12
Тема 4. Громадський контроль у галузі охорони навколишнього природного середовища	14	2	2			10	12					12
Разом за змістовим модулем 1	44	7	7			30	52	2	2			48
Змістовий модуль 2. Державний природоохоронний контроль у сфері лісових і біологічних ресурсів та об'єктах природно-заповідного фонду												
Тема 5. Особливості інспекторських перевірок об'єктів природно-заповідного фонду	12	2	2			8	10					10
Тема 6. Екологічне інспектування лісових ресурсів	12	2	2			8	10					10
Тема 7. Екологічне інспектування об'єктів тваринного світу	12	2	2			8	10					10
Тема 8. Державний	10	2	2			6	10					10

контроль за використанням надр												
Разом за змістовим модулем 2	46	8	8			30	40					40
Модуль 3. Державний природоохоронний контроль у сфері використання земельних ресурсів, водогосподарської діяльності та охорони атмосфери												
Тема 9. Екологічне інспектування земельних ресурсів	10	2	2			6	14	2	2			10
Тема 10. Екологічне інспектування меліорованих земель	8	1	1			6	8					8
Тема 11. Екологічне інспектування водних ресурсів	10	2	2			6	8					8
Тема 12. Екологічний контроль за станом забруднення атмосферного повітря від стаціонарних джерел	10	2	2			6	8					8
Тема 13. Екологічний контроль за станом забруднення атмосферного повітря від пересувних джерел	10	2	2			6	8					8
Разом за змістовим модулем 3	48	9	9			30	46	2	2			42
Модуль 4. Особливості екологічного інспектування щодо поводження з відходами, небезпечними шкідливими речовинами, а також на державному кордоні												

Тема 14. Державний контроль у сфері поводження із відходами	8	1	1			6	10					10
Тема 15. Державний екологічний контроль у сфері поводження із небезпечними хімічними речовинами	8	1	1			6	8					8
Тема 16. Екологічний контроль вантажів, об'єктів тваринного і рослинного світу на державному кордоні	8	1	1			6	8					8
Тема 17. Екологічний контроль на державному кордоні	8	1	1			6	8					8
Тема 18. Радіаційний контроль на державному кордоні	10	2	2			6	8					8
<i>Разом за змістовим модулем 4</i>	42	6	6			30	42					42
Усього годин	180	30	30			120	180	4	4			172

3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Система державних органів екологічного контролю та їх функціональні обов'язки	1
2	Особливості інспектування суб'єктів діяльності згідно чинних вимог природоохоронного законодавства	2
3	Діяльність екологічних громадських організацій України	1
4	Значення громадського контролю в екологічному інспектуванні	2
5	Особливості оформлення протоколів про адміністративні правопорушення за єдиними стандартами у сфері природоохоронної діяльності	2

6	Облік збитків внаслідок нераціонального використання природних ресурсів на об'єктах природно-заповідного фонду	2
7	Розрахунок розміру збитків, заподіяних лісовому господарству внаслідок пошкодження дерев до ступеня неприпинення росту	2
8	Розрахунок розміру збитків, заподіяних лісовому господарству внаслідок знищення чи пошкодження дерев лісових культур, призначених для відновлення лісу, випасанням худоби та руйнуванням відмежувальних знаків	2
9	Розрахунки шкоди, заподіяної лісу через порушення правил заготівлі лікарських рослин, дикорослих плодів, грибів та ягід	2
10	Розрахунок стягнень за збитки, заподіяних рибному господарству	2
11	Визначення розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок самовільного користування надрами	2
12	Екологічне інспектування внаслідок нераціонального використання земельних ресурсів	2
13	Розрахунок розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення правил охорони водних ресурсів на землях водного фонду, пошкодження водогосподарських споруд і пристроїв, порушення правил їх експлуатації	2
14	Екологічний контроль ступеня забрудненості річок в регіонах України за даними інтерактивних карт	2
15	Розрахунок суми збору за викиди в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення	2
16	Оцінка стану забруднення атмосферного повітря від пересувних джерел забруднення	2
	РАЗОМ:	30

4. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Екологічні методико санітарні нормативи	2
2	Екологічні збитки	3
3	Екологічний ризик	5
4	Природоохоронне законодавство: правові основи природокористування; природні території і об'єкти особливої охорони, національне і міжнародне природоохоронне законодавств	12

5	Відповідальність за порушення природоохоронного законодавства	6
6	Громадський природоохоронний контроль в екобезпечному розвитку України	6
7	Екологічні показники виробничого процесу	10
8	Екологічна ємність території. Демографічна ємність території. Репродуктивна здатність території.	5
9	Еколого-соціально-економічні показники, які використовуються для оцінки природоохоронної діяльності	5
10	Екологічне інспектування меліоративних робіт	8
11	Екологічне інспектування рекультиваційних робіт	12
12	Взаємодія екологічної інспекції з підрозділами державних установ	12
13	Обмеження або зупинення виробничої діяльності, як один із заходів впливу на порушників природоохоронного законодавства	8
14	Контроль за охороною довкілля автотранспортними підприємствами	6
15	Державний контроль за використанням пестицидів та агрохімікатів	8
16	Екологічні аспекти сучасного лісокористування	12
	Разом	120

5. Засоби діагностики результатів навчання (вибрати необхідне чи доповнити)

Зразки контрольних питань, тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

Питання 1. Упорядкуйте етапи проведення інспекторських перевірок:

1. Перший етап	А. Планування
2. Четвертий етап	Б. Дії за результатами перевірки
3. Другий етап	В. Підготовка до візиту
4. Третій етап	Г. Результати

Питання 2. Серед відповідей виберіть ті, які характеризують мету проведення екологічного контролю

1. "Здавати" винних осіб у здійсненні порушень на природоохоронних територіях правоохоронним органам
2. Досягнення узгодженості дій державних і громадських органів у галузі охорони навколишнього природного середовища
3. Вибивати кошти із винних осіб

4. Забезпечення проведення ефективних і комплексних заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання природних ресурсів

5. Реалізація законодавства та контроль за додержанням вимог екологічної безпеки

Питання 3. Начальник Держекоінспекції призначається на посаду і звільняється із неї:

1. Кабінетом Міністрів України
2. Міністерством захисту довкілля і природних ресурсів України
3. Верховною Радою України
4. Президентом України

Питання 4. У ході перевірки підконтрольних об'єктів екоінспектор повинен розглянути?

1. Стан виконання заходів по виявлених порушеннях при попередніх перевірках
2. Проектну та іншу документацію
3. Дані відомчого лабораторного контролю
4. Кошторис підприємства

Питання 5. Виберіть види правопорушень екологічного законодавства (одну або більше відповідей):

1. Кримінальна
2. Адміністративна
3. Документальна
4. Дисциплінарна

Питання 6. Оперативні перевірки проводять (виберіть одну відповідь)

1. Із залученням спеціалістів інших міністерств і відомств
2. При виявленні аварійних забруднень
3. У спеціальних режимних зонах
4. З метою виявлення порушень вимог екологічного законодавства

Питання 7. Чи має право Держекоінспекція вживати в установленому порядку заходів досудового врегулювання спорів та подавати позови про відшкодування втрат і збитків, завданих унаслідок порушення вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища? (так чи ні)

Питання 8. Екологічна інспекція відповідно до покладених на неї завдань здійснює державний контроль (дати декілька відповідей):

1. Додержанням вимог екологічної безпеки
2. Виконанням вимог висновків державної екологічної експертизи
3. Додержанням вимог природоохоронного законодавства
4. Забрудненням навколишнього природного середовища внаслідок викидів в атмосферне повітря
5. Проведення моніторингу за ресурсоефективності об'єктів господарської діяльності

6. Методи навчання

1. Теоретичні методи навчання.
2. Практичні методи навчання.
3. Презентаційні. Підготовка і обговорення презентацій з різних тем, що стосуються проведення занять та подальшої їх звітності.

7. Методи оцінювання

Види і форми контролю регулюються Положенням про екзамен та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України

https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u284/polozh_ekzameni_zaliki_z_dopovnennyam_2023_na_sayt.pdf

1. Усний і письмовий поточний контроль знань шляхом зарахування практичних робіт і самостійних робіт в ельорні.
2. Підготовка, захист і оцінювання презентацій студентів.
3. Модульні тестові завдання та їх оцінювання.
4. Іспит.

8. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамен та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 03.03.2021 р. протокол № 7).

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{АТ}}$.

9. Навчально-методичне забезпечення

Електронний навчальний курс дисципліни «Екологічне інспектування-I» і «Екологічне інспектування-II» (на навчальному порталі НУБіП України Elearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2463> і <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2583>).

10. Рекомендовані джерела інформації:

1. Клименко М.О., Прищеп А.М., Стецюк Л.М., Брежицька О.А. Екологічне інспектування. – Херсон: Олді Плюс, 2014. – 400 с.
2. Екологічне інспектування [Текст] : навч. посібник / П. П. Надточій [та ін.]; за ред. П. П. Надточія, Т. М. Мисливої ; М-во аграр. політики України, Житомир. нац. агрокол. ун-т. - Житомир : ЖНАЕУ : Рута, 2011. - 352 с.
3. Маленко Я.В., Ворошилова Н.В., Поздній Є.В. Екологічне інспектування: практикум з навчальної дисципліни для здобувачів першого рівня вищої освіти спеціальності 101 Екологія / за ред. Я.В. Маленко. Кривий Ріг: КДПУ, 2023. 155 с.
4. Берзіна С. В., Борейко В. Є., Бузан Г. С. Громадський екологічний контроль: посіб. для громадських інспекторів з охорони довкілля / за заг. ред. І.О. Яковлева. Київ: Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. 150 с.
5. Державне агентство лісових ресурсів: веб-сайт URL: <https://forest.gov.ua> (дата звернення: 10.06.2024).
6. Державна екологічна інспекція України: веб-сайт. URL: <https://www.dei.gov.ua/> (дата звернення: 10.06.2024).